

ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Термін «стратегія» увійшов до числа управлінських понять в кінці 50-х років ХХ століття, коли найбільш гостро стали виникати проблеми адекватного реагування на несподівані зміни у зовнішньому середовищі. В таких умовах звернення до стратегії стало життєво необхідне не тільки у військовій справі, але в соціальній сфері, економічному, політичному розвитку, науково-технічному прогресі. В даний час стратегічне управління і як система управління, і як наука продовжує динамічно розвиватися.

За допомогою стратегічного управління менеджери здійснюють довгострокове керування організацією, визначають специфічні цілі діяльності, а також забезпечують виконання розроблених відповідних планів, які постійно розвиваються і змінюються[2].

Стратегічне управління як процес можна представити у вигляді послідовності декількох етапів. Один з класичних підходів до стратегічного управління передбачає наступні етапи цього процесу:

- 1) визначення місії організації в системі більш високого рівня;
- 2) стратегічний аналіз зовнішнього і внутрішнього середовища організації;
- 3) прогнозування параметрів розвитку;
- 4) розробка цілей;
- 5) формування та вибір стратегії;
- 6) реалізація стратегій;
- 7) контроль, коригування і регулювання.

Стратегічне управління дозволяє розробити засоби і методи, які сприяють досягненню поставлених цілей з урахуванням умов, що склалися в зовнішньому і внутрішньому середовищі. До найбільш перспективних методів стратегічного менеджменту підприємства, що відповідають сучасним вимогам, слід віднести: системний підхід з використанням критерію системної раціональності; ситуаційний підхід, який використовує теорію факторів виробництва і критерій економічної раціональності або ефективності; підхід, який би розглядав підприємство як суспільний інститут, який повинен задовольняти різні групи інтересів, а його структура і управління будуються на основі концепції соціально-економічної раціональності[1].

Досвід функціонування систем стратегічного планування на найбільших фірмах Заходу підтвердив їх досить високу ефективність. У той же час він свідчить, що головна причина можливої в ряді випадків низької ефективності стратегічного управління є спроба його здійснення в рамках морально застарілих організаційних структур (без істотної перебудови форм і методів управління, систем контролю). При цьому керівники середньої ланки і раніше головну увагу приділяють досягненню поточних цілей, питанням оперативного управління. Розвиток стратегічного менеджменту в Україні є невід'ємною частиною формування ринкових відносин. Однак гострота проблеми створення нового механізму управління полягає як в недостатньому теоретичному опрацюванні проблеми, так і у відсутності у керівників і фахівців необхідної компетентності, практичних навичок і умінь в питаннях стратегічного управління підприємством в умовах ринку. Важливим завданням є розвиток стратегічного мислення у менеджерів-практиків та придбання знань оперативного стратегічного управління результативністю роботи підприємства.

В умовах становлення і розвитку ринкових відносин в Україні кардинально змінюється підхід до управління підприємствами, усіма сферами їх діяльності. При переході до ринку виникають нові динамічні відносини між виробниками і споживачами продукції, в центр уваги висувається проблема конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства та управління цим процесом вимагають докорінної зміни поглядів з урахуванням реалій української економіки[3].

До важливих питань відноситься розробка концепції управління конкурентоспроможністю підприємства виходячи з нової парадигми ринкових відносин. Суть концепції полягає в формуванні організаційно-управлінських механізмів, заснованих на ситуаційному підході. Залежно від рівня нестабільності довкілля, складності вирішуваних завдань і прийнятої парадигми управління виділяють різні моделі управління, що відображають управлінський процес в цілому і складові його компоненти.

Підприємство - це складна, імовірна, динамічна, відкрита соціально-економічна система, яка постійно піддається впливу численних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Один з найважливіших факторів - люди. Облік цього чинника вимагає наукового підходу і мистецтва його застосування у виникаючих ситуаціях[5]. Менеджмент невіддільний від організаційної культури, етики бізнесу, комунікаційних процесів. Підприємства все частіше звертаються до методів стратегічного управління.

Сьогодні перед підприємством стоїть питання про те, чи здатне воно адекватно реагувати на умови і зміни існуючого і прогнозованого зовнішнього середовища і яким має бути управлінський інструментарій, що забезпечує, в кінцевому рахунку, збереження і підвищення конкурентоспроможності підприємства як однієї з найважливіших складових стратегічного менеджменту. В даний час в структурі управління більшості діючих підприємств практично відсутні підрозділи, менеджери яких повинні вивчати кон'юнктуру ринку, сильні і слабкі сторони конкурентів, аналізувати рівень реклами, а також відсутні розробки і рекомендації зі стратегічного управління їх розвитку.

Можна сформулювати ряд вимог, відповідність яким забезпечить ефективність системи стратегічного планування на підприємствах, а саме[4]:

- висока кваліфікація фахівців зі стратегічного планування;
- створення системи стратегічної інформації;
- ефективна система мотивації персоналу щодо розробки та реалізації стратегії;
- наявність стратегічного мислення керівників підприємств;
- наявність на підприємстві ефективної системи моніторингу та стратегічного контролю за реалізацією стратегії;
- здійснення стратегічного планування в комплексі з оперативним плануванням;
- безперервність процесу планування;
- сполучення формального та інтуїтивного підходів у стратегічному плануванні в процесі розробки стратегій;
- використання сучасної методології.

Аналіз літератури з проблем стратегічного планування та розвитку підприємств дозволяє зробити висновок, що різні автори по-різному уявляють концепцію розвитку підприємств в ринкових умовах: одні автори головним вважають конкуренцію, інші - розвиток кадрового потенціалу підприємства, треті - розвиток виробничих одиниць. Поки що відсутній єдиний методологічний підхід у даному напрямку а сучасний стан економіки України вимагає формування такої стратегії розвитку підприємства, яка дозволяє підтримувати конкурентні переваги в довгостроковому періоді. Адже стратегічне управління необхідне кожному підприємству, яке хоче бути конкурентоспроможним.

Список літератури:

1. Баюра Д.О., Петрук В.В. Теоретичні аспекти розвитку стратегічного планування на підприємствах в умовах ринкової нестабільності// Наукові праці НДФІ, 2014.- Вип.2 (67). - С.153-158.
2. Князева О.А., Дем'янчук М.А. Проблеми сталого розвитку підприємств в умовах глобалізації / Економічний вісник університету. – Збірник наукових праць учених та аспірантів. – Випуск 25/1, 2015. – С 110 – 117.
3. Соколенко В. А. Сутність та види стратегії розвитку / В. А. Соколенко, О. М. Бондаренко // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2015. – № 53 (1162). – С. 70-74.
4. Шмиголь Н.М., Антонюк А.А., Кошелева М.О. Застосування стратегічного планування для стабілізації підприємства при загрозі банкрутства// Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, 2015.- №3. - С.57-61.
5. Ястремська О.М., Строкович Г.В. Методичний підхід до стратегічного планування якості функціонування підприємства// Актуальні проблеми економіки, 2015.- №4 (166). - С.470-483.